

ZALECENIA WOJEWODY MAZOWIECKIEGO

**w sprawie tematyki, przygotowania i prowadzenia ćwiczeń obronnych
przez Marszałka Województwa, starostów, wójtów, burmistrzów oraz
prezydentów miast**

1. WSTĘP

1.1. Zalecenia Wojewody Mazowieckiego w sprawie tematyki, przygotowania i prowadzenia ćwiczeń obronnych przez Marszałka Województwa, starostów, wójtów, burmistrzów i prezydentów miast opracowano na podstawie § 12 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 października 2022 r. w sprawie szkolenia obronnego (Dz. U. 2022 poz. 2348) oraz Zaleceń Ministra Obrony Narodowej dotyczących tematyki i sposobu prowadzenia ćwiczeń obronnych z dnia 10 kwietnia 2025 roku.

1.2. Celem zaleceń jest:

- a) przedstawienie podstawowych uwarunkowań prawnych i organizacyjnych towarzyszących organizowaniu i prowadzeniu ćwiczeń obronnych na szczeblu województwa, powiatu i gminy;
- b) sprecyzowanie czynności wchodzących w skład procesu przygotowania, prowadzenia oraz podsumowania i dokumentowania ćwiczeń obronnych;
- c) określenie ramowych wzorów dokumentów opracowywanych w ramach poszczególnych etapów przygotowania i prowadzenia ćwiczeń obronnych.

2. UWARUNKOWANIA PRAWNE I ORGANIZACYJNE TOWARZYSZĄCE PRZYGOTOWYWANIU I PROWADZENIU ĆWICZEŃ OBRONNYCH

2.1. Zalecenia uwzględniają ustalenia wynikające z następujących dokumentów:

- 1) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 października 2022 roku w sprawie szkolenia obronnego (Dz.U. 2022 poz. 2348);
- 2) Programu Pozamilitarnych Przygotowań Obronnych Województwa Mazowieckiego w latach 2025 - 2039;
- 3) wniosków z oceny stanu przygotowań obronnych wynikających z Narodowego Kwestionariusza Pozamilitarnych Przygotowań Obronnych.

2.2. Na szczeblu województwa organizuje się ćwiczenia:

- 1) kompleksowe - służące zgrywaniu elementów systemu obronnego państwa oraz doskonaleniu współdziałania jednostek administracji publicznej różnych szczebli i przedsiębiorców w realizacji zadań obronnych;
- 2) doskonalące - służące sprawdzeniu przyjętych rozwiązań w ramach przygotowań obronnych oraz doskonaleniu procedur kierowania wybranymi obszarami;

- 3) gry decyzyjne - służące wypracowywaniu decyzji podczas analizy zadań obronnych;
- 4) treningi - służące doskonaleniu praktycznych umiejętności pracowników w zakresie wykonywania zadań obronnych.

2.3. Organizatorami ćwiczeń są:

- 1) wojewoda - w odniesieniu do ćwiczeń kompleksowych, doskonalących, gier decyzyjnych i treningów;
- 2) marszałek województwa, starosta, wójt, burmistrz i prezydent miasta - w odniesieniu do ćwiczeń doskonalących, gier decyzyjnych i treningów.

2.4. Ćwiczenia organizuje się i prowadzi w oparciu o komórki właściwe do spraw obronnych, działające we współpracy z innymi komórkami i jednostkami podległymi organizatorowi ćwiczeń lub przez niego nadzorowanymi.

2.5. Ćwiczenia przeprowadza się:

- 1) nie rzadziej niż raz na sześć lat oraz w trakcie kontroli kompleksowej wykonywania zadań obronnych - w przypadku ćwiczeń kompleksowych;
- 2) nie rzadziej niż raz na trzy lata - w przypadku ćwiczeń doskonalących, gier decyzyjnych i treningów, zakładając, że:
 - a) ćwiczenia doskonalące planuje (terminy roczne) koordynator ćwiczeń w województwie, natomiast organizuje i prowadzi marszałek/starosta/prezydent miasta na prawach powiatu. W ćwiczeniach doskonalących organizowanych przez starostę obligatoryjnie udział biorą wszystkie jednostki samorządowe powiatu;
 - b) gry decyzyjne i treningi planują, organizują i prowadzą samodzielnie marszałek, starostowie, wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast, przyjmując za zasadę, że ich realizacja przypada na lata, w których nie prowadzi się ćwiczeń doskonalących. Oznacza to, że każda jednostka samorządu terytorialnego w okresie trzech lat organizuje lub uczestniczy w ćwiczeniu doskonalącym, organizuje grę decyzyjną i trening (jedno przedsięwzięcie w roku).

3. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE DOTYCZĄCE PLANOWANIA I PROWADZENIA ĆWICZEŃ OBRONNYCH:

- 3.1. Zasadniczym celem organizacji i prowadzenia ćwiczeń obronnych w województwie jest zgrywanie organów kierowania (województwa, powiatów i gmin), podległych im obsad osobowych oraz właściwe wykorzystanie sił i środków, którymi dysponują poszczególne ogniwa systemu obronnego i przygotowywanie ich do kompleksowego wykonywania zadań obronnych w ramach systemu obronnego. W ćwiczeniach w miarę możliwości należy praktycznie rozwijać stanowiska kierowania wraz z elementami systemu łączności do zapewnienia wewnętrznej i zewnętrznej wymiany informacji, a także wybrane jednostki organizacyjne (jednostki przewidziane do militaryzacji, elementy systemów wykrywania i likwidacji skażeń) stanowiące wykonawcze składniki systemu obronnego państwa.
- 3.2. Z uwagi na fakt, że ćwiczenia obronne są najistotniejszą formą szkolenia w systemie szkolenia obronnego, w tym także w procesie przygotowania jednostek administracji publicznej do wykonywania zadań obronnych, zawartych w planach operacyjnych

funkcjonowania powiatów (miast na prawach powiatu) oraz gmin, to plan ich przygotowania i przeprowadzenia wymaga starannego opracowania i przemyślenia przez organizatora ćwiczenia. Ćwiczenia obronne powinny być zawsze poprzedzone szkoleniem przygotowawczym w formie zajęć teoretycznych lub praktycznych, którego celem powinno być zapoznanie z zasadami wykonywania poszczególnych zadań obronnych wszystkich uczestników ćwiczenia.

- 3.3. Proces przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia powinien obejmować realizację zamierzeń planistycznych, organizacyjnych i szkoleniowych zapewniających właściwe przygotowanie i przeprowadzenie ćwiczenia w celu osiągnięcia przyjętych założeń szkoleniowych. W procesie tym powinny wystąpić następujące etapy:

3.3.1. Etap - I - wstępny

W ramach etapu pierwszego-wstępnego, organizator ćwiczenia, który powinien najczęściej jednocześnie pełnić funkcję *kierownika ćwiczenia* wydaje dokument stanowiący podstawę do podjęcia działań mających na celu przygotowanie i przeprowadzenie ćwiczenia. Dokument ten powinno stanowić **zarządzenie** (decyzja) wydane przez organ (*organizatora ćwiczenia: wójta, burmistrza, prezydenta miasta, starostę lub wojewodę*). W treści zarządzenia organizator ćwiczenia określa między innymi uczestników, zasadnicze problemy dotyczące przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia, a w tym skład Zespołu Autorskiego.

3.3.2. Etap - II – przygotowawczy

W ramach etapu drugiego-przygotowawczego Kierownik Ćwiczenia zwołuje *konferencję wstępną*. W konferencji biorą udział wszyscy uczestnicy ćwiczenia lub ich przedstawiciele. Podczas konferencji Kierownik Ćwiczenia przedstawia szczegóły związane z przebiegiem procesu przygotowawczego ćwiczenia, a także zapoznaje z treścią zarządzenia w tej sprawie i przedstawia skład Zespołu Autorskiego.

W dalszej części tego etapu Zespół Autorski:

- 1) opracowuje Plan ćwiczenia;
- 2) przedstawia Plan ćwiczenia do zatwierdzenia Kierownikowi Ćwiczenia;
- 3) przesyła Plan ćwiczenia do koordynatora ćwiczeń w województwie;
- 4) opracowuje plan szkoleń przygotowawczych i instruktaży, których zrealizowanie warunkuje sprawny przebieg ćwiczenia.

Etap drugi - przygotowawczy kończy się zwołaniem przez Kierownika Ćwiczenia *konferencji poprzedzającej*, w ramach której Kierownik Ćwiczenia i Kierownik Zespołu Autorskiego prezentują Plan ćwiczenia i jego przebieg, a także konieczne do zrealizowania przedsięwzięcia bezpośrednio poprzedzające ćwiczenie.

3.3.3. Etap - III – zasadniczy

W ramach etapu trzeciego - zasadniczego zostaje przeprowadzone ćwiczenie obronne. W przypadku ćwiczeń jednoszczeblowych, optymalnym czasem trwania tego etapu jest jeden dzień (8 - 12 godzin), natomiast organizatorzy ćwiczeń dwuszczeblowych lub wieloszczeblowych powinni przyjmować czas trwania tego etapu na dwa do trzech dni.

Etap ten może zostać podzielony pod względem tematycznym i organizacyjnym na części. Etap ten powinno zakończyć *wstępne omówienie ćwiczenia*, w czasie którego, uczestnicy ćwiczenia składają Kierownikowi Ćwiczenia meldunki o sposobie zrealizowania otrzymanych zadań, rozjemcy przedstawiają własne spostrzeżenia i wnioski, zaproszeni goście przedstawiają swoje opinie na temat przebiegu ćwiczenia. Podsumowanie wstępne kończy Kierownik Ćwiczenia przedstawiając całościową ocenę przebiegu wszystkich etapów ćwiczenia i stopnia zrealizowania zakładanych celów szkoleniowych.

3.3.4. Etap - IV – końcowy

W ramach etapu czwartego - końcowego należy skompletować i usystematyzować całą dokumentację ćwiczenia oraz opracować wnioski i rekomendacje.

Dokumentację ćwiczenia opracowuje się w formie graficznej i opisowej. Liczba i rodzaj dokumentów, układ i treść zależą od rodzaju ćwiczenia i szczebla, przez który jest ono organizowane i prowadzone. Kierownik Ćwiczenia może w zależności od potrzeb określić zawartość merytoryczną głównych dokumentów wykonawczych do ćwiczenia pod warunkiem, że ich treść będzie gwarantowała przejrzystość i funkcjonalność w praktycznym wykorzystaniu. Ważną częścią dokumentacji ćwiczenia są dokumenty potwierdzające zrealizowanie poszczególnych przedsięwzięć (konferencji, posiedzeń Zespołu Autorskiego, poszczególnych etapów ćwiczenia) składających się na proces przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia. Do dokumentów tych należy zaliczyć tematyczne plany szkolenia przygotowawczego oraz listy obecności uczestników szkoleń.

3.4. Słowniczek podstawowych pojęć istotnych w procesie opracowywania i prowadzenia ćwiczeń obronnych:

- 1) *organizator ćwiczeń* - należy przez to rozumieć organ, o którym mowa w § 10 ust. 1 pkt 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szkolenia obronnego (wojewoda, marszałek województwa, starosta, wójt, burmistrz i prezydent miasta);
- 2) *przygotowanie ćwiczenia* - należy przez to rozumieć przedsięwzięcia planistyczne, organizacyjne i szkoleniowe mające na celu stworzenie wszystkich niezbędnych warunków dla przeprowadzenia ćwiczenia oraz osiągnięcia zakładanych celów;
- 3) *kierownik ćwiczenia* - jest to osoba odpowiedzialna za przygotowanie, przeprowadzenie i omówienie ćwiczenia. W przypadku ćwiczeń obronnych organizowanych na szczeblu powiatu kierownikiem ćwiczenia powinien być starosta, a w przypadku ćwiczeń organizowanych na szczeblu gminy - wójt (burmistrz, prezydent miasta);
- 4) *kierownictwo ćwiczenia* - to powołany przez kierownika ćwiczenia zespół osób odpowiedzialnych za przygotowanie ćwiczenia oraz kierowanie jego przebiegiem. Skład kierownictwa ćwiczenia zależy od charakteru ćwiczenia i zakładanych celów. Ilość osób wchodzących w skład kierownictwa powinna zapewnić właściwe przygotowanie ćwiczenia i jego przeprowadzenie;
- 5) *Zespół Autorski* - to powołany przez organizatora szkolenia zespół osób, do zadań którego należy opracowanie dokumentacji niezbędnej do przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia.

4. PRZYKŁADOWA TEMATYKA ĆWICZEŃ OBRONNYCH:

- 1) przemieszczenie na zapasowe (rezerwowe) miejsce pracy lub zapasowe stanowisko kierowania,
- 2) ochrona stanowisk kierowania,
- 3) weryfikacja przepływu informacji/systemu łączności,
- 4) akcja kurierska,
- 5) wsparcie państwa-gospodarza (HNS),
- 6) wykorzystanie bazy danych na potrzeby HNS,
- 7) uruchomienie stałego dyżuru,
- 8) działanie organu w przypadku wystąpienia zakłóceń funkcjonowania, np. przerw w dostawie energii, wody lub braku łączności w wybranych kanałach.
- 9) **zaleca się ćwiczenie realizacji zadań obronnych w warunkach podnoszenia gotowości obronnej państwa, występowania zagrożeń hybrydowych lub przygotowania do konfliktu zbrojnego.**

5. FINANSOWANIE ĆWICZEŃ OBRONNYCH.

Finansowanie ćwiczeń obronnych odbywa się na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 stycznia 2025 roku w sprawie warunków i trybu finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa przez organy administracji rządowej, organy samorządu terytorialnego o przedsiębiorców (Dz. U. 2025 poz. 73).

Zgodnie z „Metodyką zgłaszania przedsięwzięć do Programu Pozamilitarnych Przygotowań Obronnych RP w latach 2025-2039”, nakłady finansowe w rozdziale 75212 – pozostałe wydatki obronne, należy planować wyłącznie z związku z organizacją i prowadzeniem ćwiczeń obronnych, w tym gier i treningów, w oparciu o komórki właściwe w sprawach obronnych, działające we współpracy z innymi komórkami i jednostkami podległymi organizatorowi ćwiczeń lub przez niego nadzorowanymi.

Nie dopuszcza się zlecania organizacji oraz finansowania usług o charakterze szkoleniowo-doradczym podmiotom zewnętrznym.

6. INNE.

Załączniki na stronie internetowej MUW w zakładce szkolenie obronne pozostają w mocy. Zalecenia Wojewody Mazowieckiego wydaje się na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szkolenia obronnego oraz na skutek wydania nowych Zaleceń koordynatora szkolenia obronnego - Ministra Obrony Narodowej.

WOJEWODA MAZOWIECKI

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	9339269.25319353.26733769
Nazwa dokumentu	Zalecenia Wojewody Mazowieckiego dotyczące tematyki i sposobu prowadzenia ćwiczeń 2025.pdf
Tytuł dokumentu	Zalecenia Wojewody Mazowieckiego dotyczące tematyki i sposobu prowadzenia ćwiczeń 2025
Sygnatura dokumentu	WBZK-II.657.11.2025
Data dokumentu	2025-04-23
Skrót dokumentu	34EFC6FD1B295C75FD80BA3D8455875D2E0805BF
Wersja dokumentu	1.6
Data podpisu	2025-04-23 14:11:20
Podpisane przez	Hubert Arkadiusz Kowalczewski Zastępca Dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego

EZD 3.126.43.43.

Data wydruku: 2025-04-23

Autor wydruku: Bartkowski Jarosław (Główny Specjalista)